

Kaip organizuoti socialinę-pilietinę veiklą?

Rekomendacijos socialinės-pilietinės veiklos kuratoriams

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos
užsakymu parengė Nacionalinis švietimo NVO tinklas ir
„Actio Catholica Patria“, 2024 m.

TURINYS

I	Socialinės-pilietinės veiklos svarba	3
II	Socialinės-pilietinės veiklos įgyvendinimo sėkmės veiksniai	5
III	Socialinės-pilietinės veiklos įgyvendinimas	6
IV	Bendradarbiavimas su vietos organizacijomis	8
	Socialinė-pilietinė veikla už mokyklos ribų	9
V	Kaip organizuoti veiklas mokykloje, jei artimiausioje aplinkoje nėra organizacijų	12
VI	Veiklos, nepriskirtinos socialinei-pilietinei veiklai	14
VII	Kaip organizuoti pokalbius su mokiniais. Refleksijos modelis	15
	5–8 klasių mokinių plano pavyzdžiai	18
	9–12 klasių mokinių plano pavyzdžiai	20
	Socialinės-pilietinės veiklos vertinimo pavyzdžiai	22
VIII	Kiti modeliai	23

Įžanga

Šios rekomendacijos padės socialinės-pilietinės veiklos kuratoriams (toliau – kuratoriai) organizuoti socialinę-pilietinę veiklą taip, kad ji papildytų ugdymo turinį ir išplėstų ugdymo(si) procesą gyvenimiškose situacijose. Rekomendacijose atskleidžiama šios veiklos svarba ir sėkmės veiksniai, aprašomas veiklos ciklas ir pristatomos bendradarbiavimo su pilietinės visuomenės organizacijomis galimybės, įvardijama, kokia veikla nepriskirtina socialinei-pilietinei veiklai, pateikiami siūlymai, kaip organizuoti veiklą mokykloje ir už jos ribų bei kaip organizuoti pokalbius su mokiniais, planuojant, vykdant ir vertinant šią veiklą, pristatomi kiti galimi veiklos įgyvendinimo modeliai.

Nuosekliai ir dėmesingai įgyvendinama socialinė-pilietinė veikla sustiprins mokyklos demokratinės kultūros principus, padės plėtoti bendradarbiavimą su socialiniais partneriais ugdymo(si) proceso metu, o mokiniams – ugdyti savistabos, kritinio mąstymo, sprendimų priėmimo, planavimo ir atsakomybės prisiėmimo įgūdžius bei skatins jų iniciatyvumą, bendruomeniškumą, aktyvumą dalyvaujant valstybės ir visuomenės gyvenime. Taip pat ši veikla mokiniams padės:

įsivardyti savo polinkius ir stiprybes

kelti asmeninius tikslus

planuoti veiklas ir prisiimti atsakomybę už jų įgyvendinimą

bandyti naujus vaidmenis įvairiose gyvenimiškose situacijose

praktiškai pritaikyti įvairiais būdais įgytas kompetencijas

reflektuoti savo patirtis ir projektuoti tolesnes veiklas

I

Socialinės-pilietinės veiklos svarba

Socialinės-pilietinės veiklos svarbą patvirtina Pilietinės galios indekso (toliau – PGI) tyrimo rezultatai¹. Remiantis 2016 ir 2020 metų PGI tyrimais, įvairių organizacijų nariai (taip pat atskirai vertinant ir jaunimo grupę bei jaunimo organizacijų narius) pasižymi aukštesniais pilietinės galios indekso įverčiais. Jie labiau domisi viešaisiais reikalais, yra pilietiškai daug aktyvesni ir labiau nusiteikę veikti kilus įvairioms problemoms šalyje, taip pat jiems būdingas ir aukštesnis pilietinės įtakos vertinimas – priklausantieji organizacijoms mato daugiau galimybių įsitraukti į visuomenei svarbius sprendimus.

Jaunimo reikalų agentūros užsakymu 2023 m. atliktas tyrimas² rodo, kad jaunų žmonių pilietiškumo-labdaringumo rodiklis pastaraisiais metais šiek tiek auga, tačiau vis tiek išlieka žemas: tik 4,1 proc. jaunuolių pilietiškumo-labdaringumo rodiklis yra aukštas, o daugiau nei pusės (53,1 proc.) – žemas.

2022 m. gegužės–birželio mėn. Europos Vergelando centro Ukrainoje atlikto tyrimo „Kova už demokratiją: mokyklų vaidmuo ir demokratijos ugdymas karo metu“ rezultatai parodė, kad mokyklos, kuriose priimant sprendimus ir organizuojant valdymą buvo vadovaujamosi demokratiniais principais (todėl jos yra įpratusios dirbti komandoje ir bendradarbiauti), sugebėjo tęsti mokymą(si) geriausiu įmanomu būdu, taip pat prisiimti naujus vaidmenis pirmosiomis savaitėmis ir mėnesiais plataus masto karo sąlygomis. Mokyklos, kurios vadovavosi visuminiu požiūriu ir todėl turėjo tvirtus ryšius su vietos bendruomene ir tėvais, tapo humanitarinės pagalbos skirstymo centrais ir (arba) prieglaudomis šalies viduje perkeltiesiems asmenims. Be to, mokyklose, kuriose buvo stipri mokinių savivalda, aktyvūs mokiniai prisijungė prie vietos bendruomenių pastangų teikti humanitarinę pagalbą ir ginti savo šalį. Jie taip pat padėjo išlaikyti mokinių bendruomenes – bendravo ir psichologiškai palaikė vieni kitus³.

Tarptautinio pilietinio ugdymo ir pilietiškumo 2022 m. tyrimo (*angl. International Civic and Citizenship Education Study – ICCS*)⁴ rezultatai rodo, kad mokinių įsitraukimas į su

¹ <https://www.civitas.lt/research/pilietines-galios-indeksas/>

² https://jra.lt/uploads/2023-m-jaunimo-problematikos-tyrimo-atas-kaita_viesinama-27.pdf

³ Mokytojai ir mokyklų vadovai daugumą iš 20 demokratinės kultūros kompetencijų nurodė kaip esmines karo metu, tarp svarbiausių įvardydami pagarbą žmogaus teisėms ir orumui bei demokratijai, pilietinį sąmoningumą, neapibrėžtumo toleranciją, analitinį ir kritinį mąstymą, empatiją, kalbinius, komunikacinius ir daugiakalbystės įgūdžius bei bendradarbiavimo įgūdžius.

⁴ <https://www.nsa.smm.lt/svietimo-stebesena/tyrimai/tarptautiniai-tyrimai/iea-iccs/>

pilietiškumu susijusias veiklas mokykloje, taip pat tai, su kokiomis demokratinėmis įsitraukimo formomis mokiniai susiduria mokyklos aplinkoje, yra teigiamai susiję su jų tikėtiniu pilietiniu dalyvavimu ateityje. Tokie rezultatai patvirtina socialinės-pilietinės veiklos svarbą, ypač asmens kaip aktyvaus ir atsakingo savo bendruomenės, šalies ir pasaulio piliečio augimo procese.

Mokykla atlieka svarbų vaidmenį puoselėjant demokratinę visuomenę ir stiprinant jos atsparumą įvairioms grėsmėms. Todėl svarbu, kad pačioje mokykloje būtų nuosekliai vadovaujama demokratinės kultūros principais, ypač demokratinio valdymo ir mokymosi aplinkos kūrimo bei bendradarbiavimo ir partnerystės (su tėvais, nevyriausybinėmis ir bendruomeninėmis organizacijomis, kitomis mokyklomis ir įstaigomis)⁵. Platesnės mokyklos bendruomenės (mokinių ir jų tėvų (globėjų)) įtraukimas į socialinės-pilietinės veiklos planavimą ir organizavimą labiau motyvuotų mokinius vykdyti šią veiklą. Tėvų (globėjų) dalyvavimas ne tik padėtų spręsti organizacinius klausimus, tokius kaip jaunesnių mokinių palydėjimas, bet ir stiprintų jų teigiamas nuostatas socialinės-pilietinės veiklos atžvilgiu, o glaudūs ryšiai su pilietinės visuomenės organizacijomis už mokyklos ribų didintų socialinės-pilietinės veiklos pasirinkimo galimybes, veiklų patrauklumą bei jų atitiktį mokinių interesams ir poreikiams.

⁵ Rekomendacijos mokykloms „Atsparumo stiprinimas: pilietiškumo ugdymo vaidmuo“

II

Socialinės-pilietinės veiklos įgyvendinimo sėkmės veiksniai

Socialinė-pilietinė veikla vykdoma vadovaujantis keturiais principais: **prasmingumo, asmeninio tobulėjimo, socialinio teisingumo ir dalyvavimo**⁶. Planuojant veiklas tiek mokykloje, tiek už jos ribų, svarbu įvertinti, ar jos atitinka visus šiuos principus.

Organizuojant socialines-pilietines veiklas rekomenduojama atsižvelgti į šiuos jų įgyvendinimo aspektus:

- **Į mokinį orientuota, individuali prieiga.** Mokinių į(si)traukimas ir įvairios paskatos dalyvauti visuose socialinės-pilietinės veiklos įgyvendinimo etapuose, veiklų individualizavimas ir galimybė patiems rinktis jiems patinkančias veiklas padeda stiprinti mokinių motyvaciją. Todėl ypač svarbu veiklos idėjų generavimo ir planavimo etapuose skirti laiko ir dėmesio pokalbiams su mokiniais.
- **Bendradarbiavimas.** Glaudus bendradarbiavimas tiek mokyklos bendruomenėje (tarp mokytojų, mokytojų ir mokinių, mokytojų ir tėvų (globėjų)), tiek ir už jos ribų (su nevyriausybinėmis ir bendruomeninėmis organizacijomis, savivaldybės įstaigomis) yra pamatinis šios veiklos įgyvendinimo aspektas.
- **Nuoseklus įgyvendinimas.** Deramas dėmesys ir laikas turi būti skiriamas visiems šios veiklos įgyvendinimo etapams: planavimui (tikslų iš(si)kėlimui ir aptarimui, veiklos ir organizacijos pasirinkimui, veiklos vykdymui ir stebėsenai, veiklos rezultatų refleksijai ir įsivertinimui). Praleidus tam tikrus etapus, pavyzdžiui, planavimo ar refleksijos, arba skiriant nepakankamai dėmesio šiai veiklai, kyla grėsmė, kad mokiniai nesupras šios veiklos prasmės ir jos teikiamos naudos, negebės susieti veiklos rezultatų su per pamokas gautomis žiniomis, nesustiprės mokinių noras ir motyvacija toliau ugdyti socialiniam ir pilietiniam gyvenimui svarbius praktinius įgūdžius.
- **Pasirinkimo galimybė.** Veikla gali būti vykdoma individualiai ar grupėmis, mokykloje ar už jos ribų. Gali būti vykdomos organizacijos siūlomos arba pačių mokinių pasirinktos projektinės veiklos ir iniciatyvos. Veiklos sričių ir formų, laiko ir vietos pasirinkimo galimybė sudaro sąlygas mokiniams vykdyti jų interesus ir poreikius atitinkančias veiklas, didinti mokinių savarankiškumą ir motyvaciją.
- **Veiklos rezultatų vertinimas** turi būti atviras, atliekamas pačių mokinių, bandant įsivertinti individualų pokytį, kuris jokių būdu neturi būti lyginamas su kitų mokyklos ar klasės mokinių veiklos rezultatais.

⁶ 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų 9 priedas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ca29f721e2d611eda305cb3bdf2af4d8/asr>.

III

Socialinės-pilietinės veiklos įgyvendinimas

Ar socialinė-pilietinė veikla bus sėkminga, t. y. ar ji kurs vertę mokiniui, mokyklos bendruomenei ir visuomenei, priklauso nuo to, kaip ji bus organizuojama. Todėl svarbu, kad į šią veiklą įsitrauktų ir dalytųsi atsakomybe visa mokyklos bendruomenė – mokyklos vadovas, kuratorius, mokiniai ir jų tėvai (globėjai).

Mokslo metų pradžioje kuratorius supažindina mokyklos bendruomenę (mokytojus, mokinius, tėvus (globėjus) su socialinės-pilietinės veiklos tikslais ir principais. Į susitikimus siūloma kviešti organizacijų, savivaldybės, seniūnijos ir (ar) vietos bendruomenės atstovus, kad jie pristatytų vietos gyventojams kylančius iššūkius ar sunkumus ir kokius socialinės-pilietinės veiklos būdus ir formas gali pasiūlyti mokiniams.

Pradiniame etape taip pat reikėtų suderinti su jaunesnių kaip 14 metų amžiaus mokinių tėvais (globėjais) palydėjimo klausimą, jei mokiniai norėtų vykdyti veiklą organizacijose ar viešose erdvėse. Nesant tokios galimybės, rekomenduojama siūlyti mokiniams organizuoti veiklas mokykloje.

Socialinės-pilietinės veiklos įgyvendinimo žingsniai:

1. Idėjų generavimas

Klasės valandėlių ir (ar) individualių pokalbių metu su mokiniais aptariama, kokiose srityse ir kokią veiklą jie norėtų vykdyti, kokios patirties norėtų įgyti ar kokius įgūdžius sustiprinti. Sudarydami galimybes dalytis tarpusavyje idėjomis ir patirtimi, tokie pokalbiai padėtų mokiniams, ypač jaunesniesiems, geriau suprasti savo galimybes ir domėjimosi sritis.

2. Veiklos planavimas

Kiekvienas mokinys prieš pradėdamas veiklą parengia veiklos įgyvendinimo planą, kuriame numato tikslus, konkrečius veiksmus, preliminarų jų įgyvendinimo laiką ir vietą, numatomus įgyti ar sustiprinti įgūdžius. Kuratorių ar tėvų patarimai padėtų mokiniams, ypač jaunesniesiems, geriau įvertinti galimybes ir nuosekliau su(si)planuoti veiklos įgyvendinimo žingsnius.

Kitų mokslo metų socialinė-pilietinė veikla gali būti pradėta vykdyti vasaros atostogų metu, tačiau mokinys turi:

- suplanuoti ir aptarti numatomą veiklą su kuratoriumi iki mokslo metų pabaigos;
- suderinti su kuratoriumi veiklos vykdymo grafiką ir atsiskaitymo būdus.

3. Veiklos įgyvendinimas

Mokinys atlieka veiksmus pagal parengtą planą. Prireikus mokinys keičia pirminį veiklos planą ir koreguoja numatytas užduotis. Veiklos įgyvendinimo metu kuratorius turėtų padėti mokiniui į(si)vertinti, ar veikla vykdoma sėkmingai, ar reikalingi veiklos plano pakeitimai, ar jam kyla iššūkių vykdant veiklą ir, jei taip, kaip juos būtų galima spręsti. Įgyvendinimo metu siūloma atkreipti mokinio dėmesį, kad jis vykdomą veiklą turi nuosekliai fiksuoti pasirinktais ir (ar) mokykloje sutartais būdais.

4. Veiklos įsivertinimas

Įvykdęs numatytas užduotis, mokinys įsivertina savo patirtį, kartu su kuratoriumi įvardija įgytus ir (ar) sustiprintus įgūdžius ir veiklos vertę jam pačiam, mokyklai ir bendruomenei. Mokinys turi pateikti kuratoriui užfiksuotus veiklos įrodymus (nuotraukas, dienoraštį, laikaraštį ir kt.) gyvai, kompetencijų aplanke, kitoje mokyklos naudojamoje elektroninėje platformoje ar kitais būdais.

Siekiant įgyti socialinių-pilietinių kompetencijų ar jas sustiprinti, veikla turėtų būti vykdoma reguliariai (periodiškai), todėl vasaros atostogų metu siūloma vykdyti tik dalį numatytų veiklų.

Mokslo metų pabaigoje taip pat patartina organizuoti įgyvendintos socialinės-pilietinės veiklos aptarimus, kurie padėtų mokyklos bendruomenei į(si)vertinti bendrus veiklos rezultatus, pasidalyti geraisiais pavyzdžiais, paskatintų kitus mokinius ir jų tėvus (globėjus) aktyviau įsitraukti į veiklą. Siekiant plačiau pristatyti rezultatus, į susitikimus siūloma kviesiti susijusių organizacijų, savivaldybės, seniūnijos ir (ar) vietos bendruomenės atstovus.

IV

Bendradarbiavimas su vietos organizacijomis

Kaip minėta anksčiau, pirmiausia rekomenduojama supažindinti mokyklos bendruomenę su socialinės-pilietinės veiklos tikslais bei principais ir su mokiniais aptarti, kokiose srityse ir kokias veiklas jie norėtų atlikti. Į pasirengimo procesą galima įtraukti mokyklos savivaldos instituciją – mokyklos ir (ar) mokinių tarybą. Surinkus informaciją apie mokinių poreikius, siūloma veiklos kuratoriui sudaryti (papildyti) galimų organizacijų sąrašą. Padėti rasti tinkamas ir patikimas organizacijas gali įvairios patariamąsios tarybos savivaldybėse⁷.

Organizuodamas socialinę-pilietinę veiklą, kuratorius turėtų iš anksto suderinti šios veiklos vykdymo sąlygas organizacijose:

- priimamų mokinių skaičių ir amžių;
- galimas veiklas;
- veiklų vykdymo vietą, laiką ir galimą trukmę;
- galimybę dalyvauti veiklose specialiųjų poreikių turintiems vaikams;
- papildomas sąlygas.

Socialinės-pilietinės veiklos kuratoriams rekomenduojama nuolat palaikyti ryšį su organizacijų, kuriose mokiniai vykdo veiklą, kontaktiniais asmenimis, o kilus iššūkių, padėti juos spręsti.

⁷ Savivaldybėse veikia nevyriausybių ir bendruomeninių organizacijų, jaunimo reikalų ir švietimo tarybos. Remiantis Vilniaus ir Šiaulių miestų savivaldybių pavyzdžiais, visos savivaldybės (švietimo skyriai ar patariamąsios tarybos) turėtų parengti ir reguliariai atnaujinti vietos organizacijų, kuriose mokiniai gali atlikti socialinę-pilietinę veiklą, duomenų bazes. Tokios duomenų bazės ne tik palengvintų veiklų pasirinkimą, bet ir išplėstų veiklos pasirinkimo galimybes bei užtikrintų pasirinktų organizacijų patikimumą.

Socialinė-pilietinė veikla už mokyklos ribų

Lietuvos Raudonojo Kryžiaus draugija mokiniams nuo 14 metų siūlo dalyvauti Jaunimo programoje. Jaunimo programos prioritetas yra neformalusis ugdymas, orientuotas į pasirengimą ekstremalioms situacijoms, pirmosios pagalbos ir pirmosios psichologinės pagalbos bei kitų minkštųjų įgūdžių ugdymą. Savanoriai, vesdami pamokas, ne tik šviečia savo bendraamžius, bet ir patys mokosi, tobulėja ir veikdami bendruomenėje įsigalina veikti. Neformaliojo švietimo užsiėmimai artimiausiu metu bus pritaikyti regos negalią turintiems mokiniams. Programa šiuo metu veikia Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje, Alytuje, Utenoje, Trakuose, Kėdainiuose, Elektrėnuose ir Rokiškyje. Daugiau informacijos <https://redcross.lt/veiklos/jaunimo-programa/>.

Ateitininkų federacija kviečia mokinius nuo 3 klasės tapti organizacijos struktūrinių padalinių, kuopų nariais ir mokslo metų laikotarpiu užsiimti kas savaitine veikla, o 8–12 klasių mokinius – dalyvauti atskiruose renginiuose, trumpalaikėje savanoriškoje veikloje arba prisijungti prie organizacijos biuro (sekretoriato) ir dirbti kartu su jo darbuotojais-mentorais įvairiose srityse: renginių organizavimo, komunikacijos, savanorių koordinavimo, lėšų pritraukimo ir kt. Daugiau informacijos organizacijos svetainėje <http://www.ateitininkai.lt/>.

Maisto bankas siūlo mokiniams nuo 14 metų ir jaunesniems, jei lydimi suaugusio asmens, šias veiklas: tikrinti ir rūšiuoti maisto produktus, paruošti juos atiduoti žmonėms ir organizacijoms. Du kartus per metus Maisto bankas kviečia dalyvauti ilgo galiojimo produktų rinkimo parduotuvėse akcijose, taip pat siūlo prisijungti prie renginių, švietėjiškų veiklų organizavimo ir vedimo. Organizacija vykdo veiklą 42 Lietuvos miestuose ir miesteliuose. Mokiniai gali registruotis tiek individualiai, tiek grupėmis. Dalis siūlomų veiklų yra tinkamos arba gali būti pritaikytos specialiųjų poreikių turintiems vaikams ir jaunimui. Savanorių registracija <https://savanoriai.maistobankas.lt/>.

Vilniaus Arkos bendruomenėje mokiniai nuo 14 metų ir jaunesni, jei lydimi suaugusiųjų, individualiai ar nedidelėmis grupėmis gali pasirinkti įvairias veiklas: dalyvauti talkose, prisidėti prie renginių organizavimo bei įgyvendinimo, padėti vesti edukacijas medžio dirbtuvėse, padėti buityje bendruomenės gyvenimo namuose bei lobių dirbtuvėse, gaminti maistą ar praleisti laiką kartu su negalią turinčiais žmonėmis, pavyzdžiui, žaisti krepšinį pievoje, stalo bei kitus žaidimus. Taip pat organizacija ieško draugų savo bičiuliams (žmonėms su negalia), kurie norėtų praleisti su jais laisvalaikį – pasivaikščioti, eiti į kiną ir pan. Daugiau informacijos <https://www.betzata.lt/>.

„Actio Catholica Patria“ kviečia mokinius nuo 14 metų prisidėti prie įvairių renginių organizavimo (pavyzdžiui, organizacijos centrų gimtadienių, Europos dienos, Savanorių dienos), jaunimo iniciatyvų įgyvendinimo (pavyzdžiui, piešimo ant sienos, stalo futbolo turnyro, protų mūšio, muzikos vakaro, stalo žaidimo vakarų), maisto gaminimo ir pagalbos kitiems. Taip pat yra sudaromos galimybės kartu mokytis rengti projektus, užsiimti viešinimo veiklomis, prisidėti prie mokymų arba juos organizuoti, dalyvauti pristatymuose ir dalytis savo patirtimi. Veiklas galima vykdyti organizacijos centruose Kaune: atvirame jaunimo centre „Vartai“ arba Savanorių centre. Daugiau informacijos galima rasti organizacijos svetainėje <https://www.patria.lt>, socialinių tinklų Facebook „AC Patria“ ir Instagram „AC Patria“ paskyrose.

Moteryų informacijos centras, dirbantis lyčių lygybės srityje, kviečia 9–12 klasių mokinius prisidėti prie mokymų organizavimo, viešinti skirto turinio kūrimo ar pagalbos biure (pavyzdžiui, sisteminant, skenuojant bibliotekėlę). Taip pat bus galimybė prisidėti prie lygybės apdovanojimų ir kitų renginių organizavimo. Vykdydami veiklą mokiniai galėtų susipažinti su lyčių lygybės principais, smurto artimoje aplinkoje problematika ir prevencija. Veiklą galima vykdyti organizacijos biure Vilniuje arba nuotoliniu būdu. Daugiau informacijos organizacijos svetainėje <https://lygus.lt>.

Maltos ordino pagalbos tarnybos Jaunieji maltiečiai

Jaunuoliams nuo 14 metų siūlo galimybę savanoriauti ir padėti silpnesniems ar sunkiau gyvenantiems žmonėms, dirbti su jautriomis visuomenės grupėmis (senjorais, vaikais, asmenimis su negalia), prisidėti prie maltiečių renginių ir akcijų įgyvendinimo. Pilnametystės sulaukusiems ir vidurinį išsilavinimą įgijusiems jaunuoliams suteikiama galimybė savanoriauti su jaunimo grupėmis stovyklose bei kituose renginiuose. Taip pat savanoriai gali tapti sertifikuotais mokymų komandos nariais. Kasmet organizuojama Jaunųjų paramedikų programa, kurioje dalyvaujantys jaunuoliai gali išmokti pirmosios pagalbos pagrindų, o žinias pritaikyti praktikoje: būdėdami didžiuosiuose šalies renginiuose, teikdami pirmąją pagalbą ar vesdami mokymus. Tai yra ne tik pagalba, bet ir aktyvus, socialiai atsakingo, kūrybingo ir veiklaus jaunimo auginimas. Daugiau informacijos organizacijos Facebook paskyroje <https://www.facebook.com/jauniejimaltieciai>.

Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės parapijos Caritas

siūlo mokiniams nuo 14 metų dalyvauti anglų kalbos klube, jaunimo erdvėse, sekmadieniais po šv. mišių dalyti arbatą ir bendrauti su parapijiečiais. Taip pat organizacija kviečia dalyvauti savanorių mokyklose, psichologo paskaitose, įvairiose socialinėse akcijose, lankyti globos ir nakvynės namų gyventojus bei senjorus namuose, dalyvauti senjorų klubo „Iš širdies į širdį“ veiklose. Veikla vykdoma visus metus. Didžiausias mokinių skaičius, kurį organizacija gali priimti, – 50 asmenų. Visose vykdomose veiklose gali dalyvauti mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių.

Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjunga

, įskaitant ir kaimo bendruomenes, kviečia 9–12 klasių mokinius prisidėti prie vietos bendruomenių organizacijų vykdomų veiklų, pavyzdžiui, aplinkos priežiūros ir tvarkymo, organizacijų kultūrinių renginių viešinimo ir jų dalyvių registravimo, informacijos teikimo, užsiėmimų jaunesniems vaikams organizavimo ir pan. Taip pat mokiniai gali teikti pagalbą pagyvenusiems vietos gyventojams: padėti tvarkyti namus ar gyvenamąją aplinką, apsipirkti ir pan. Vyresniųjų pavyzdžiu ir priežiūroje veiklose galėtų dalyvauti ir jaunesnio amžiaus mokiniai. Sąjunga vienija per tūkstantį keturis šimtus vietos bendruomenių.

Nešališkas politikos stebėsenos tinklas „Žinau, ką renku“

kviečia 9–12 klasių mokinius jungtis prie tinklo ir kartu skatinti jaunų žmonių politinį aktyvumą ir sąmoningumą: prieš rinkimus mokiniai gali padėti organizuoti kandidatų debatus, po rinkimų – vykdyti išrinktų politikų stebėseną, taip pat organizuoti mokykloje ar už jos ribų edukacijas, panaudodami jaunų žmonių sukurtus stalo žaidimus apie politiką ir kritinį mąstymą. Daugiau apie veiklą: <https://www.facebook.com/zin aukarenku>. Daugiau apie žaidimus: <https://zin aukarenku.lt/blog/30-stalo-zaidimai-apie-politika-ir-kritini-masty ma-ne-tik-dar bui-klaseje-bet-ir-ju-su-namuose>.

Pavasarij ir rudenį saugomų teritorijų direkcijos

kviečia organizuotas moksleivių grupes į talkas ir švarinimo akcijas gamtoje (su lydinčiais asmenimis). Lietuvoje yra 5 nacionaliniai ir 30 regioninių parkų. Daugiau informacijos svetainėje <https://www.saugoma.lt>. Krašto nacionalinius ir regioninius parkus jungia 8 direkcijos, su kuriomis mokyklos gali derinti socialinės-pilietinės veiklos vykdymo sąlygas atitinkamose saugomose teritorijose. Direkcijų kontaktus rasite čia: <https://vstt.lrv.lt/lt/struktura-ir-kontaktine-informacija/saugomu-teritoriju-direkciju-kontaktai/>.

Pagrindinis **atvirųjų jaunimo centrų tikslas** – jaunimui (14–29 m.), nepriklausomai nuo socialinės padėties, teikti socialines ir saugaus užimtumo paslaugas, sudaryti jauniems žmonėms galimybę tobulėti saugioje erdvėje, atsižvelgiant į jų poreikius, taip ugdant pilietišką, savarakišką asmenybę. Jaunimo centruose jaunas žmogus gali praleisti laisvalaikį saugioje aplinkoje (be smurto, patyčių, svaigalų ir pan.), užsiimti mėgstama veikla (įvairūs stalo, lauko ir kiti žaidimai, kūrybinės dirbtuvės, muzikavimas ir t. t.), įgyvendinti savo idėjas, diskutuoti jiems rūpimomis temomis bei pagal poreikį gauti emocinį palaikymą ir palydėjimą. Jaunimo centre dirba socialiniai / jaunimo darbuotojai, kurie išmano jaunimo tarpusavio santykius, jų individualų elgesį ir dalyvauja visose jaunimo centro veiklose bei padeda jaunuoliams laikytis taisyklių, spręsti kylančius klausimus. Daugiau informacijos apie darbą su jaunimu ir įstaigų kontaktus rasite čia: <https://jra.lt/dirbantiems/suzinok-daugiau/darbo-su-jaunimu-formos>.

Daugiau informacijos apie organizacijas, kuriose mokiniai gali vykdyti socialinę-pilietinę veiklą, rasite Jaunimo savanoriškos tarnybos duomenų bazėje.

Lietuvos samariečių bendrijos Kauno skyriuje 5–8 ir 9–12 klasių mokiniai, priklausomai nuo pasirinktos veiklos, gali teikti pagalbą senjorų ir neįgaliųjų dienos centruose, vaikų dienos centruose „Užuo-vėja“ (Kauno mieste ir Kauno rajone), padėti organizuoti renginius, šventes bei akcijas. Veiklas vykdyti mokiniai gali individualiai arba grupėmis. Mokiniai kviečiami apsilankyti organizacijoje atvirų durų ar karjeros dienų metu. Daugiau informacijos organizacijos svetainėje www.kaunosamarieciai.lt.

Lietuvos moksleivių sąjunga (toliau LMS) – visuomeninė, savanoriška, pelno nesiekianti, vienintelė Lietuvos moksleivių interesams atstovaujanti bei Lietuvos mokinių savivaldas vienijanti organizacija. Šiuo metu Lietuvos savivaldybėse yra 42 LMS padaliniai, kuriuose dirba daugiau kaip 1000 savanorių, organizacija vienija daugiau kaip 500 Lietuvos mokyklų mokinių tarybų. Jeigu savivaldybėje yra LMS padalinys, mokiniai kviečiami prie jo prisijungti išbandyti savęs komunikacijos, rinkodaros, renginių organizavimo ir jaunimo politikos srityse. Taip pat mokiniai gali įsitraukti į mokyklos mokinių tarybos veiklą ir atstovauti mokinių interesams, spręsti mokiniams aktualias problemas ir prisidėti prie jaunimo politikos įgyvendinimo mokykloje.

Tais atvejais, kai yra ribotos socialinės-pilietinės veiklos už mokyklos ribų artimiausioje aplinkoje pasirinkimo galimybės arba kyla su šios veiklos įgyvendinimu susijusių organizacinių iššūkių, mokyklos bendruomenė gali nuspręsti šią veiklą organizuoti koordinuotai, pavyzdžiui, nustatyti prioritetingas mokyklos veiklos sritis ir (ar) vykdyti veiklą (mokinių grupės) pasirinktose organizacijose. Prioritetinių sričių skaičius gali varijuoti priklausomai nuo mokinių interesų ir įsitraukimo, artimiausioje aplinkoje veikiančių ir galinčių mokinius priimti organizacijų ir jų veiklos pobūdžio. Koordinuotas veiklos organizavimas padeda spręsti organizacinius veiklos įgyvendinimo klausimus, ypač jaunesnių nei 14 metų amžiaus mokinių palydėjimo klausimą, pavyzdžiui, pagal iš anksto suderintą tvarkaraštį mokytojai ir tėvai gali lydėti mokinius pasikeisdami.

Tačiau labai svarbu į sprendimų priėmimo procesą įtraukti mokyklos savivaldos instituciją, pavyzdžiui, mokinių tarybą, kuri padėtų organizuoti mokyklos bendruomenės posėdžius ir nuspręsti dėl prioritetingų sričių.

Net ir tais atvejais, kai mokyklos bendruomenė nusprendžia nusistatyti prioritetingas sritis, turi būti sudaryta galimybė mokiniams individualiai rinktis socialinę-pilietinę veiklą, atitinkančią jų interesus ir poreikius.

V

Kaip organizuoti veiklas mokykloje, jei artimiausioje aplinkoje nėra organizacijų⁸

Rekomenduojama ieškoti galimybių mokiniams atlikti socialinę-pilietinę veiklą už mokyklos ribų taip, kaip nurodyta IV skyriuje, – nevyriausybinėse ir bendruomeninėse organizacijose ar savivaldybės įstaigose, kad ši veikla paskatintų juos išeiti iš savo įprastinės aplinkos, plėsti savo pažinimo lauką, užmegzti naujas pažintis. Kaip minėta pirmiau, rasti tinkamas ir patikimas organizacijas gali padėti įvairios patariamąsios tarybos savivaldybėse.

Jei artimiausioje aplinkoje nėra galimybių socialinę-pilietinę veiklą atlikti už mokyklos ribų, prieš pradėdant įgyvendinti socialinę-pilietinę veiklą mokykloje, būtina įvertinti, ar ji bus naudinga ne tik ją vykdančioms mokiniams, bet ir platesnei bendruomenei.

Socialines-pilietines veiklas mokiniai gali rinktis iš įvairių sričių. Toliau pateikiami galimų socialinės-pilietinės veiklos pavyzdžiai pagal sritis.

Aplinkosauga:

- Mokiniai inicijuoja atliekų rūšiavimo ar viešų erdvių tvarkymo kampaniją, siekdami įtraukti ir vietos bendruomenės narius: iš antrinių žaliavų pagamina skelbimus, kviečiančius gyventojus į fotografijų apie šiukšlių poveikį aplinkai parodos atidarymą mokykloje, ir iškabiną juos mokykloje, viešose gyvenvietės erdvėse ar lankomose vietose.
- Mokiniai organizuoja paramos-tvarumo akciją „Išaugau mokyklinį uniforminį švarką, džemperį, sijoną, kelnes“. Šią veiklą galima pritaikyti ir socialinei sričiai, renkant drabužius mažiau pasiturintiems vietos šeimoms, seneliams, neįgaliesiems, vienišiemis žmonėms ir pan.

Socialinė sritis:

- Mokiniai (kartu su vietos bendruomene) organizuoja įvairias veiklas vyresniems gyventojams – nuo pokalbių iki muzikos vakarų.
- Mokiniai mokykloje organizuoja filmų vakarus ir (ar) diskusijas aktualiomis temomis, pavyzdžiui, apie lyčių lygybę ir žmogaus teises, į kuriuos pakviečia šių sričių specialistus. Vėliau organizuoja dirbtuves jaunesnių klasių mokiniams, kuriose diskutuoja apie lyčių stereotipus ir žmogaus teisių svarbą.

⁸ Taip pat jei artimiausioje aplinkoje nėra organizacijų, atitinkančių mokinių interesus ir poreikius.

Švietimas ir informavimas:

- Mokinių grupė organizuoja jaunesniems mokiniams anglų kalbos popietes ar pertraukas, kurių metu padeda jiems stiprinti kalbos įgūdžius, kalbėdamiesi angliškai apie mokyklos maistą, būrelius, hobius ir kt.
- Mokiniai organizuoja mokykloje veiklas vyresniems bendruomenės žmonėms, pavyzdžiui, naudojimosi telefonu ar kompiuteriu mokymus.

Kultūra ir menas:

- Mokiniai organizuoja orientacines varžybas kitų klasių mokiniams po istorines apylinkės vietas, į veiklas įtraukdami vietos bendruomenės žmones, kurie papasakoja apie svarbius įvykius maršruto vietose.
- Mokiniai organizuoja tyrimą apie mokyklos problemas ir jo rezultatus aptaria su mokinių taryba. Remdamiesi tyrimo ir diskusijų rezultatais, inicijuoja menines ir (ar) kultūrines veiklas, siekdami spręsti nustatytas problemas, pavyzdžiui, rengia karikatūrų ar nuotraukų parodą.

Bendruomeninė sritis:

- Mokiniai organizuoja šventę vietos gyventojams, gamina dovanėles prieš šventes pažeidžiamiesiems gyventojams.
- Mokiniai mokykloje organizuoja žaisliukų gyvūnams gaminimo valandėles, pagamintus žaisliukus padovanoja gyvūnų prieglaudos gyventojams.
- Mokiniai organizuoja debatus apie uniformų poreikį, pristato jų rezultatus ir siūlymus mokyklos tarybai.
- Mokiniai organizuoja debatus aktualiomis temomis, pavyzdžiui, „Ką galiu nuveikti bendruomenės labui“ arba „Kaip pagerinti gyvenvietės aplinką“, į kuriuos gali pakviesti ir vietos bendruomenės atstovus – seniūną, girininką ir kt.

Technologijos ir inovacijos:

- Mokiniai inicijuoja išmaniųjų sprendimų diegimą, siekdami gerinti emocinę aplinką mokykloje, pavyzdžiui, sukuria programėlę, kuri relaksacijos kambaryje parenka nusiraminti padedančią muziką.
- Mokiniai mokykloje organizuoja pagalbos vietos gyventojams valandėles, skirtas IT įrankių naudojimo įgūdžiams tobulinti.

Sveikatingumas ir sportas:

- Mokiniai organizuoja sveikos gyvensenos dienas ar sporto varžybas.
- Padedami fizinio ugdymo mokytojo ar sveikatos priežiūros specialisto mokiniai atlieka tyrimą apie bendraamžių sveikatą ir fizinę gerovę, mokyklos bendruomenei pristato rezultatus ir veiksmų planą, kuriame numatytos veiklos, skatinančios mokinių fizinį aktyvumą, pavyzdžiui, organizuoti mankštas ar *flashmob'us* bendrose mokyklos erdvėse.

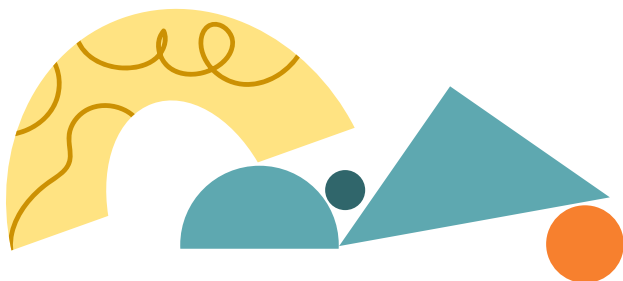

VI

Veiklos, nepriskirtinos socialinei- pilietinei veiklai

Veiklos, nepriskirtinos socialinei-pilietinei veiklai:

- **Mokinių dalyvavimas neformaliojo švietimo veiklose**, tokiose kaip mokyklos choras, teatro būrelis ar krepšinio komanda. Tačiau jei mokiniai savo iniciatyva suorganizuoja renginį, pavyzdžiui, koncertą ar spektaklį senelių namuose arba krepšinio turnyrą su socializacijos centro vaikais, tokia veikla priskirtina socialinei-pilietinei veiklai.
- **Veikla, vykdoma išskirtinai mokinių artimųjų (šeimoms ar giminėms nariams) naudai**. Tačiau jei organizuojama veikla yra skirta ir kitiems bendruomenės nariams, pavyzdžiui, jei mokinio brolis lanko neįgalųjų dienos centrą ir jame veda piešimo pamokas visiems centro vaikams, įskaitant ir brolių, tokia veikla priskirtina socialinei-pilietinei veiklai.
- **Dalyvavimas mokyklos administracijos ar mokytojų organizuojamuose renginiuose**, pavyzdžiui, šventėse, minėjimuose, varžybose, jei šiuose renginiuose mokiniai savo iniciatyva nevykdo specialių veiklų. Taip pat nepriskirtinas ir mokinių dalyvavimas konkursuose ir olimpiadose, kadangi ši veikla yra vertinama pagal mokomųjų dalykų programas.
- **Mokyklos ir jos aplinkos tvarkymas**, pavyzdžiui, suolų ar langų dažymas, lapų grėbimas ar sniego kasimas, bibliotekų ar klasių tvarkymas, jei šią veiklą inicijuoja ne mokiniai, o mokyklos administracija, kadangi šios veiklos nekuria vertės mokiniui ir menkai prisideda prie asmeninės ugdies.
- **Veiklos, kurias mokyklos darbuotojai turi vykdyti pagal jiems mokyklos administracijos priskirtas funkcijas**, pavyzdžiui, budėjimas, išskyrus atvejus, kai dėl tam tikrų aplinkybių budėtojai šių pareigų atlikti negali ir jei šią veiklą inicijuoja mokiniai. Taip pat pagalba klasių auklėtojų arba dalykų mokytojams, pavyzdžiui, mokinių darbų taisymas, nepriskirtinas socialinei-pilietinei veiklai, tačiau jei mokiniai norėtų padėti kitiems mokiniams (jaunesniems ar bendraamžiams) kompensuoti mokymosi spragas, tokia veikla būtų priskirtina socialinei-pilietinei veiklai.
- **Pinigų aukojimas**, kadangi tai trumpalaikis veiksmas, neskatinantis asmeninės mokinių ugdies.
- **Veikla, kuri vertinama taškais ar pažymiais** pagal mokomųjų dalykų programas.
- **Veikla, už kurią gaunamas piniginis ar kitoks atlygis**.
- **Nominalus priklausymas mokyklos savivaldos institucijai** (mokyklos ar mokinių tarybai), jeigu nėra keliami konkretūs veiklos tikslai ir uždaviniai bei nėra planuojamos konkrečios veiklos.
- **Savanoriška veikla komerciniuose, pelno siekiančiuose renginiuose**, kurie nėra orientuoti į vietos bendruomenės poreikius ar jos problemų sprendimą.

VII

Kaip organizuoti pokalbius su mokiniais. Refleksijos

Pokalbius su mokiniais rekomenduojama organizuoti prieš socialinės-pilietinės veiklos vykdymą, veiklos įgyvendinimo metu ir ją pabaigus (taip pat kilus poreikiui). Nors 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų 9 priede numatyta, kad su kiekvienu mokiniu turi būti organizuojami ne mažiau nei du individualūs ugdomieji pokalbiai per mokslo metus, siūlytume rengti tris ar daugiau pokalbių. Tai padėtų mokiniams geriau pasirengti ir įgyvendinti numatytas veiklas, prireikus spręsti iššūkius ar keisti veiklos planą, įsivertinti įgytą patirtį bei tinkamai atsiskaityti už ją. Taip pat dažniau rengiami pokalbiai užtikrintų, kad mokslo metų pabaigoje mokyklos administracijai, mokiniams ir jų tėvams (globėjams) nekils papildomų įtampų dėl veiklos neįskaitymo, dėl ko mokiniai gali būti neperkelti į aukštesnę klasę.

Planavimo etape pokalbiai padeda mokiniams įsivertinti, ar planuojama veikla atitinka jai keliamus reikalavimus, numatyti veiklos partnerius, aptarti veiklos planą. Veiklos įgyvendinimo metu kuratorius padeda mokiniams į(s)ivertinti, ar veikla vykdoma sėkmingai, ar reikalingi veiklos plano pakeitimai, ar jiems kyla iššūkių vykdant veiklą ir, jeigu taip, kaip juos būtų galima spręsti. Mokiniai, atlikę socialinę-pilietinę veiklą, kartu su kuratoriumi įsivardija įgytus įgūdžius ir veiklos vertę jiems patiems, mokyklai ir bendruomenei.

Organizuojant pokalbius su mokiniais, svarbu sukurti mokinius palaikančią aplinką. Pokalbius reikėtų pradėti nuo jų emocinio at(s)ivėrimo, kad mokiniai nebijotų dalytis savo idėjomis, mintimis ir įspūdžiais. Kuratorius padeda mokiniams iš(s)ikelti veiklos tikslus, į(s)ivardyti polinkius ir galimybes, pa(s)irengti veiksmų planą, įveikti kylančius iššūkius ir įsivardyti įgytas patirtis ir kompetencijas.

Pokalbio metu svarbu mokiniams parodyti, kad jų mintys ir įžvalgos yra svarbios ir vertinamos. Siūloma vengti mokinių veiklos rezultatų lyginimo ir kritiško vertinimo, žvelgti į kiekvieno mokinio patirtį kaip į asmeninį augimą ir tobulėjimą. Galima pasitelkti įvairias priemones ir metodus, kurie padėtų mokiniams atsiverti ir reflektuoti⁹.

⁹ Jei mokiniams sudėtinga kalbėti atsakant į klausimus, galima pradžioje parodyti korteles su paveiksliukais ir paprašyti išsirinkti, kuris geriausiai apibūdintų jo patirtį socialinėse-pilietinėse veiklose. Galima naudoti „Dixit“ korteles, VŠĮ „Actio Catholica Patria“ savanoriškos veiklos refleksijos korteles „Kelias į savirealizaciją“ (<https://patria.lt/lt/parduotuve/> arba <https://www.facebook.com/A.C.Patria>).

Pokalbio prieš pradędant socialinę-pilietinę veiklą metu svarbu padęti mokiniams geriau suprasti, kokias veiklas jie norętu ir galętu vykdyti, kokius tikslus sau kelia ir kokių rezultatų siekia, kaip planuoja juos įgyvendinti. Rekomenduojami klausimai:

- Kokią socialinę-pilietinę veiklą pasirinkai ir kodęl?
- Ar bendradarbiausi vykdydamas veiklą, jei taip – su kuo?
- Kokių rezultatų planuoji siekti?
- Kaip ketini pasiekti numatytus rezultatus? Ar pasirengi veiksmų planą? Kokios pagalbos reikia jam parengti?

Jei mokiniai neturi patirties ir nesupranta, ko klausima, galima pateikti kelis pavyzdžius, kokie galętu būti tikslai ir siekiami rezultatai, kaip turętu atrodyti veiksmų planas ir pan.

Pokalbio socialinės-pilietinės veiklos vykdymo metu tikslas – padęti mokiniams suprasti, kas jiems pavyksta vykđant (organizuojant) veiklą, kas jiems kelia sunkumų ir kaip tuos sunkumus įveikti. Rekomenduojami klausimai:

- Ką darai veiklos metu?
- Kas tau labiausiai patinka? Kas sekasi geriausiai?
- Kokius patiri sunkumus ar kokie iššūkiei tau kyla? Kaip su jais tvarkaisi?
- Ar reikętu keisti veiksmų planą? Jei taip, kodęl taip manai? Kaip jį reikętu keisti?

Pokalbio pabaigus vykdyti socialinę-pilietinę veiklą tikslas – padęti mokiniams įsivertinti iškeltą veiklos tikslą, eigą, rezultatus ir prasmingumą mokiniui, vertę mokyklai ir bendruomenei. Šio pokalbio metu svarbu paskatinti mokinius atvirai dalytis savo patirtimis, padęti įsivertinti, kaip vykdyta veikla paveikę jų supratimą apie pilietiškumą ir socialinę atsakomybę. Rekomenduojami klausimai:

- Kaip sekęsi įgyvendinti veiklą? Ką daryti buvo lengva ir paprasta, o ką sunkiau? Ką kitą kartą norętum daryti kitaip?
- Ką supratai ir ko išmokai įgyvendindamas šią veiklą? Ką sužinojai, kokių įgūdžių įgijai, kokius sustiprinai? Ar ši veikla pakeitę tavo požiūrį, nuostatas ar elgseną? Jei taip, kaip?
- Ar norętum tęsti dalyvavimą panašiose veiklose? Kodęl?
- Ką patartum kitiems mokiniams, vykđantiems (organizuojantiems) tokią pačią veiklą?
- Kaip šios patirtys galętu padęti tau ateityje?
- Kuo naudinga tavo veikla mokyklai, bendruomenei?

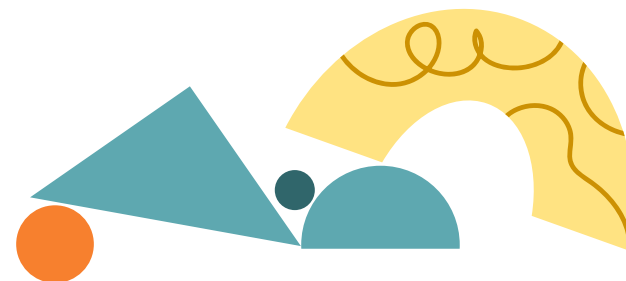
Pokalbio pabaigoje svarbu apibendrinti mokinio ar mokinių grupės atliktą socialinę-pilietinę veiklą. Pagal galimybes siūloma organizuoti grupines (klasės) diskusijas, kurių metu mokiniai galėtų dalytis savo patirtimi, mokytis vieni iš kitų.

Vertinant mokinių kompetencijas, įgytas socialinės-pilietinės veiklos vykdymo metu, rekomenduojama vadovautis Bendrojo ugdymo bendrųjų kompetencijų aprašais¹⁰ ir Mokinių, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programas, mokymosi pasiekimų vertinimo ir vertinimo rezultatų panaudojimo tvarkos aprašu¹¹, atsižvelgiant į svarbius šiai veiklai kriterijus, tokius kaip savarankiškumas, iniciatyvumas, veiklos sudėtingumas, apimtis, refleksijos gilumas ir pan. Atkreiptinas dėmesys, kad mokinių pažanga turi būti vertinama individualiai, remiantis jų asmeniniu tobulėjimu, ir jokių būdu negali būti lyginama tarpusavyje.

Grįžtamasis ryšys yra vienas iš esminių mokinių ūgties vertinimo elementų, skirtų padėti mokiniui tobulėti. Todėl svarbu užtikrinti šio ryšio abipusiškumą ir dialogiškumą, t. y. integruoti mokinių asmeninį į(si)vertinimą ir tarpasmeninį į(si)vertinimą, jei veiklą vykde mokinių grupė. Stebėdamas mokinių daromą pažangą ir vykstančius pokyčius, kuratorius turi palaikyti mokinius, skatinti juos atsiverti, ieškoti nesibaiminant suklysti, stiprinti pasitikėjimą savo jėgomis ir motyvuoti dalyvauti tolesnėse veiklose.

¹⁰ <https://emokykla.lt/bendrosios-programos/kompetencijos>

¹¹ LR švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. V-1125 „Dėl Mokinių, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programas, mokymosi pasiekimų vertinimo ir vertinimo rezultatų panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c497e6e0483511ee8185e4f3ad07094a?positionInSearchResults=0&searchModuleUUID=806f9f8f-ef53-48a0-bfca-be098bb3219b>

5–8 klasių mokinių plano pavyzdžiai

1 pavyzdys

6 klasės mokinys, labai mėgstantis skaityti, išsikelia tikslą padėti pradinių klasių mokiniams įveikti skaitymo iššūkius.

1. Išsiaiškinti su pradinių klasių mokytoju, kuriems mokiniams prasčiau sekasi skaityti ir kuriuo metu jiems galėtų padėti.
2. Susipažinti su mokiniais ir sužinoti, kokios temos juos domina.
3. Bibliotekoje surasti knygų dominančiomis temomis.
4. Kartą per savaitę organizuoti skaitymo valandėles.
5. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos įgyvendinimo eigą ir kylančius sunkumus.
6. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos rezultatus ir apie tai, ko išmoko.

2 pavyzdys

5 klasės mokinė, mėgstanti daržininkystę, išsikelia tikslą įrengti mokykloje mokomąjį palangės darželį.

1. Pasikalbėti su klasės auklėtoja ir (ar) biologijos mokytoju, kur būtų galima įrengti tokį darželį.
2. Klasės valandėlės metu išsiaiškinti, kurie mokiniai norėtų kartu rūpintis augalais, sutarti, ką sodins: prieskonius, daržoves ar gėles.
3. Išsiaiškinti su mokyklos ūkvedžiu (už mokyklos aplinką atsakingu asmeniu), ar mokykla gali parūpinti auginimo lovėlius.
4. Susitarti tarpusavyje, kurie mokiniai pasirūpins sėklomis. Pasitarti su biologijos mokytoju ir (ar) susirinkti informaciją internete, kokie augalai gali būti auginami patalpose ir kokių sąlygų jiems reikia.
5. Lauke surasti auginimui tinkamos žemės (galima organizuoti ir klasės žygį į gamtą ir miške ar pievoje prikasti žemių).
6. Pasėjus sėklas, surengti klasei pristatymą apie augalus, jų naudą, priežiūros sąlygas ir pan.
7. Susitarti tarpusavyje, kas už ką bus atsakingas.
8. Kas savaitę stebėti ir prižiūrėti darželį. Periodiškai fotografuoti.
9. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos įgyvendinimo eigą ir kylančius sunkumus.
10. Surengti užaugintų augalų ragavimo valandėlę.
11. Paskelbti apie rezultatus mokyklos Facebook paskyroje.
12. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos rezultatus ir apie tai, ko išmoko.

3 pavyzdys

7 klasės mokinys, besidomintis kompiuteriniais žaidimais, bet nelinkęs bendrauti, išsikelia tikslą parengti vyresniems žmonėms skirtas aiškias ir suprantamas instrukcijas su iliustracijomis, kaip naudotis IT įrankiais ir medijomis.

1. Nurodyti žingsnius, kaip įjungti kompiuterį ir atidaryti interneto langą.
2. Aprašyti veiksmus, kaip sukurti elektroninio pašto dėžutę ir naudotis elektroniniu paštu.
3. Aprašyti veiksmus, kaip sukurti paskyrą Facebook tinkle: kaip įkelti nuotrauką, užpildyti asmeninę anketą ir pan.
4. Aprašyti žingsnius, kaip sukurti postus ir dalytis informacija Facebook pokalbių programėlėje (messenger).
5. Pasitarti su kuratoriumi, kaip šią informaciją būtų galima pristatyti vyresniems žmonėms. Jei mokinys nediršta to padaryti pats, kuratorius turėtų padėti mokiniui rasti kitų mokinių, kurie sutiktų pristatyti parengtą medžiagą ir pravesti mokymus vyresniems žmonėms.
6. Paskelbti apie organizuojamus praktinius mokymus vietos kanalais, kuriais naudojasi vyresnio amžiaus žmonės.
7. Pravesti mokymus vyresniems gyventojams. Mokymuose turėtų dalyvauti ir mokinys, parengęs instrukcijas, kaip pagalbininkas ar stebėtojas.
8. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos rezultatus ir apie tai, ko išmokta.

9–12 klasių mokinių plano pavyzdžiai

1 pavyzdys

10 klasės mokinių grupė išsikėlė tikslą atkreipti mokyklos bendruomenės dėmesį į mokinių emocinę sveikatą prieš egzaminus.

1. Suorganizuoti diskusiją, naudojant aktyviusius metodus, pavyzdžiui, minčių lietaus metodą, apie tai, kokiais būdais mokiniai norėtų atkreipti dėmesį į mokinių emocinės sveikatos problemą.
2. Išsigryninti idėją ir parengti planą, pavyzdžiui, atlikti mokinių, mokytojų, tėvų ir mokyklos specialistų (psichologo, karjeros specialisto, socialinio pedagogo) tyrimą, už kurio organizavimą atsakinga A grupė, ir patraukliai pristatyti tyrimo rezultatus mokyklos ir vietos bendruomenei, pavyzdžiui, surengti parodą, diskusijas ar kitą renginį, už kurio organizavimą atsakinga B grupė. Numatyti konkrečius veiksmus:
 - a. Parengti atskirus elektroninius klausimynus mokiniams, mokytojams, tėvams ir mokyklos specialistams.
 - b. Klausimynus viešinti įvairiais kanalais ir būdais: mokyklos socialiniuose tinkluose, elektroniniame dienyne, mokyklos posėdžiuose, klasės valandėlėse ir t. t.
 - c. Sugalvoti, kaip patraukliai pristatyti apklausų rezultatus, ir tai įgyvendinti, pavyzdžiui, surengti fotosesijas su skirtingų grupių atstovais.
 - d. Atrinkti nuotraukas ir sukurti 4 dalių fotografijos parodą, kurioje mokinių, tėvų, mokytojų ir specialistų vertinimu atsispindėtų teigiami ir neigiami veiksniai mokinių emocinei būsenai prieš egzaminus. Po nuotraukomis pateikti tyrimo rezultatus.
 - e. Surengti kilnojamąją parodą (mokykloje, kultūros centre, bibliotekoje).
3. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos įgyvendinimo eigą ir kylančius sunkumus.
4. Įgyvendinti numatytą planą.
5. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos rezultatus ir apie tai, ko išmokta.

2 pavyzdys

11 klasės mokinys išsikėlė tikslą savanorių dienos proga (gruodžio 5 d.) mokyklos bendruomenėje suorganizuoti diskusiją apie savanorišką veiklą ir jos naudą.

1. Surinkti informaciją apie savanorišką veiklą, jos paskirtį, galimybes, būdus ir naudą.
2. Pasidomėti vietos savanoriais ir organizacijomis, dirbančiomis su jais.
3. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos įgyvendinimo planą ir iššūkius.
4. Pakviesti į iniciatyvą daugiau mokinių, kurie norėtų prisidėti prie renginio organizavimo ir vedimo.
5. Pasiskirstyti užduotimis:
 - a. Parengti renginio eigos planą ir klausimus.
 - b. Pakviesti į diskusiją pašnekovus, pavyzdžiui, vietos savanorį (arba savanorišką veiklą užsienyje vykdžiusį asmenį), savanorius koordinuojančios ir (ar) priimančios organizacijos atstovus, Jaunimo reikalų agentūros darbuotoją ar savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorių ir pan.
 - c. Parengti padėkas ir dovanėles diskusijos dalyviams.
 - d. Surasti diskusijos vedėją (iš išorės arba tarp pačių mokinių).
 - e. Suderinti renginio patalpą ir reikiamą įrangą (pavyzdžiui, mikrofonus), atsižvelgiant į numatomą dalyvių skaičių.
 - f. Sukurti plakatą, kviečiantį į renginį, ir iškabinti skelbimus (plakatus) mokykloje ir viešose erdvėse.
 - g. Sukurti vaizdo filmuką ir paskelbti jį mokyklos socialiniuose tinkluose, parengti postus, pristatančius diskusijos pašnekovus.
 - h. Paruošti aplinką diskusijai, pavyzdžiui, parengti informacinius stendus, pristatančius bendrą ir vietos (tekstinę ir vaizdinę) informaciją apie savanorišką veiklą. Pasirūpinti reikiamomis priemonėmis, pavyzdžiui, geriamuoju vandeniu pašnekovams ir kt. Iš anksto patikrinti, ar patalpa tinkamai parengta, ar veikia įranga ir pan.
6. Pravesti diskusiją.
7. Pasikalbėti su kuratoriumi apie veiklos rezultatus ir apie tai, ko išmokta.

Socialinės-pilietinės veiklos vertinimo pavyzdžiai

1 pavyzdys

Lentoje nubraižoma lentelė, kurioje skirtingomis spalvomis užrašomos kompetencijos ir jų sandai. Pavyzdžiui, geltona spalva – pažinimo kompetencija (žinios ir gebėjimai, kritinis mąstymas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis), oranžine spalva – komunikavimo kompetencija (pranešimo kūrimas, perteikimas, analizė ir interpretavimas), raudona spalva – skaitmeninė kompetencija (skaitmeninis turinys ir komunikavimas, skaitmeninė sauga ir problemų sprendimas) ir t. t. Jei reikia, kuratorius gali išsamiau paaiškinti sandus. Mokiniai paima tų spalvų, kuriomis užrašytos jų įgytos kompetencijos, lapelius. Ant lapelių jie užrašo savo vardą, įgyvendintas veiklas bei trumpai aprašo įgytas ar sustiprintas kompetencijas ir prikljuoja lapelius atitinkamoje lentelės vietoje. Kuratorius apžvelgia įgytas kompetencijas ir aptaria individualiai kiekvieno mokinio veiklos rezultatus. Pavyzdžiui: lentelėje pažymėjai, kad sustiprinai dvi kompetencijas – skaitmeninę kompetenciją, rengdamas instrukcijas, kaip naudotis IT įrankiais ir medijomis vyresnio amžiaus žmonėms, tam, kad jie galėtų bendrauti tarpusavyje. Manau, kad taip pat patobulini savo kūrybiškumą, bendravimo ir tarimosi įgūdžius: savo medžiagoje panaudojai iliustracijas bei nuotraukas, kurios vyresniems žmonėms padeda geriau suprasti, kaip naudotis virtualiais įrankiais ir platformomis. Be to, suradai būdą, kaip parengtą medžiagą pristatyti – sutarei su kitu mokiniu, kuris sutiko praveisti mokymus. Labai dėkoju tau už tavo nuostabų, kruopštų darbą. Kokias veiklas kitais metais norėtum vykdyti? Kokias kompetencijas stiprinti?

2 pavyzdys

Kuratorius parengia klausimyną apie bendrąsias kompetencijas, kurį mokiniai užpildo prieš socialinės-pilietinės veiklos įgyvendinimą ir po jo. Prieš individualų pokalbį su mokiniu kuratorius susipažįsta su klausimyno rezultatais ir atsižvelgdamas į veiklų planą pateikia grįžtamąjį ryšį apie mokinio pažangą ir įgytas kompetencijas. Pavyzdžiui: organizuodamas viešą savanorių dienos diskusiją, išmokai organizuoti renginius, sustiprinai komunikacijos įgūdžius, kviesdamas diskusijos pašnekovus iš išorės, įtraukdamas kitus mokinius į renginio organizavimą, taip pat skirstydamas darbus, naudojai programėlę, kuri padėjo stebėti, kas už ką atsakingas ir iki kada turi įgyvendinti savo įsipareigojimus. O susidūręs su iššūkiais dėl įrangos ir renginio eigos, išdrįsai kreiptis pagalbos ir atvirai ją priėmėi. Ačiū už tavo iniciatyvumą. Kur, tavo nuomone, ateityje galėtum panaudoti šiuos įgūdžius? Kokia veikla norėtum užsiimti kitąmet ir kokias kompetencijas stiprinti?

VIII

Kiti modeliai

Organizuodamos socialines-pilietines veiklas, mokyklos gali naudoti ir kitus modelius, pavyzdžiui, 4K modelį arba Šiaulių miesto savivaldybės patvirtintą socialinių kompetencijų ugdymo (toliau – SKU) modelį.

4K modelis

4K modelio tikslas – skatinti nuoseklų ir refleksiją grįstą mokinių mokymąsi per veiklas ir padėti saviugdod būdu siekti asmeninio tobulėjimo, ugdytis gebėjimus prisiimti atsakomybę už savo mokymos(si) rezultatus, pripažinti įvairiais būdais įgytas kompetencijas.

4K modelis sudaro **sąlygas visapusiškai mokinių** asmenybės brandai bei individualumui skleistis, ugdo jų gebėjimą planuoti savo ugdymosi rezultatus, įsivertinti ir reflektuoti veiklų procesą ir pažangą. Įgyvendinant šį modelį, vadovaujamosi **savarankiškumo, visapusiškumo, veiklų įvairovės ir prasmingumo principais**.

Pagal šį modelį mokiniai individualiai arba grupėmis vykdo veiklas keturiuose tarpusavyje susijusiose srityse:

AŠ KURIU

Naujovių, originalumo raiška. Mokiniai kelia ir įgyvendina naujas idėjas. Jie skatinami mąstyti savarankiškai, nestereotipiškai, orientuotis nestandartinėse situacijose, tyrinėti aplinką ir spręsti problemas, susijusias su kultūra, technologijomis ar kitomis visuomenės gyvenimo sritimis.

AŠ KEIČIU(-OSI)

Mokiniai savarankiškai dalyvauja saviugdod ar kitose veiklose, siekdami teigiamų pokyčių savyje ar savo aplinkoje. Jie įsitraukia ir įtraukia kitus į tam tikrą veiklą. Mokiniai motyvuojami veikti dėl asmeninio tobulėjimo ar siekiant spręsti mokyklos ir vietos bendruomenės problemas. Veikdami mokiniai ugdo(si) gebėjimą identifikuoti pokyčius savyje bei vietos bendruomenėje ir telkti kitus mokinius, bendruomenę prasmingoms socialinėms, pilietinėms veikloms.

AŠ SU KITAIS

Bendradarbiavimo įgūdžių ugdymas(si)s. Mokiniai vykdo veiklą, kurdami socialinius ryšius ir tinklus, siekdami plėsti socialinį sąmoningumą, mokyti geriau pažinti kitus, ugdyti bendravimo (tarpasmeninių santykių) įgūdžius, drauge siekdami asmeninio ugdymosi tikslų. Ši veikla padeda mokiniams ugdytis gebėjimą viešai išsakyti, argumentuoti savo nuomonę ir siūlymus, ieškoti efektyviausių interesų konfliktų sprendimo būdų, atlikti įvairius socialinius vaidmenis, vadovaujantis demokratinio bendrabūvio principais.

AŠ KITIEMS

Atsakinga, asmenine iniciatyva grįsta mokyklai, bendruomenei, šaliai naudinga veikla. Mokiniai vykdo savanorišką veiklą organizacijose, teikiančiose pagalbą žmonėms, gyvūnams, kitose savanoriškose, jaunimo organizacijose, puoselėja ir kuria savo gyvenamąją aplinką, dalyvauja priimant ir įgyvendinant sprendimus mokyklos, vietos bendruomenės, savivaldos ar aukštesniu lygmeniu.

4K veiklos prasideda nuo mokinio pasirinktos idėjos, išsikeltų ugdymosi tikslų ir plano sudarymo. Mokinys, įgyvendinęs veiklas, atlieka refleksiją, o plano veiklos rezultatai fiksuojami kompetencijų aplanke. Mokiniai planuoja ir įgyvendina veiklas padedami mokykloje paskirto asmens – koordinatoriaus, atsakingo už konsultacijų organizavimą ir vedimą. **Daugiau informacijos rasite [čia](#).**

Socialinių kompetencijų ugdymo modelis

Mokinių socialinių kompetencijų ugdymo modelis skirtas bendrojo ugdymo mokykloms, siekiančioms visuminio mokinių ugdymo.

SKU sistema įtraukia į ugdymo procesą tiesiogiai su ugdymu nesusijusias įmones, įstaigas, organizacijas, skatina socialinę atsakomybę, telkia ne tik mokyklos, bet ir vietos bendruomenes, kitas suinteresuotas šalis. SKU sistema skirta nuosekliam mokinių socialinės, lyderystės kompetencijos ugdymui, profesiniam veiklinimui, skatina kūrybiškumą, altruizmą, savanorystę.

SKU veiklos kryptys ir formos:

Susipažinti
su SKU sistema
galite čia.

- **Profesinis veiklinimas** – veiklos, kurios padeda mokiniams aktyviai pažinti įvairias užimtumo sritis, profesijų ypatumus ir karjeros galimybes, kaupti darbo patirtį, ugdyti profesinę motyvaciją ir planuoti būsimą profesinę karjerą. Profesinio veiklinimo formos: mokinių pažintiniai vizitai į įmones (įstaigas, organizacijas) (mokinių supažindinimas su kasdieniu įmonės (įstaigos, organizacijos) darbu, pagrindinėmis veiklomis bei vidaus tvarka), patirtiniai vizitai (mokinių bendradarbiavimas su tam tikros srities specialistais pasirinktoje įmonėje (įstaigoje, organizacijoje) ir dalyvavimas (asistavimas) padedant atlikti leistinas pagal amžių ir darbų specifiką profesines veiklas) ir intensyvus profesinis veiklinimas (mokinių tam tikrose įmonėse (įstaigose, organizacijose) atliekama profesinė veikla (praktika).
- **Socialinė-pilietinė veikla: pilietinė** (pilietinių iniciatyvų organizavimas); **kraštotyrinė, ekologinė** (aplinkosauginė veikla, ekspedicija, žygis, istorinių šaltinių nagrinėjimas); **karitatyvinė** (pagalbos teikimas negalią turintiems, sergantiems, socialinės atskirties grupėms priskiriamiems asmenims); **pedagoginė** (mokymas, konsultavimas, paskaitų vedimas, pranešimų skaitymas); **mokslinė-tiriamoji** (objektyvių žinių apie aplinką ir visuomenę gavimas tiriant tikrovę, straipsnių rengimas / leidyba ir kt.).
- **Savanoriška veikla** (mokinių savanoriškas įsitraukimas į neatlyginamai atliekamą visuomenei (bendruomenei) naudingą veiklą, kurios sąlygos nustatomos savanorio ir šios veiklos organizatoriaus susitarimu).

Mokyklos, organizuodamos socialinę-pilietinę veiklą, taip pat gali remtis savarankiškai parengtais modeliais. Svarbu, kad šie modeliai atitiktų pagrindinius socialinei-pilietinei veiklai keliamus reikalavimus, numatytus 2023–2024 ir 2024–2025 mokslo metų pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrųjų ugdymo planų 9 priede ir šiose rekomendacijose.

Kauno Karalienės Mortos mokykla bendruomenė sutarė, kad mokykla, siekdama didesnio poveikio, kiekvienais metais nustatys bendrus tikslus tam, kad neišsibarstytų geri darbai. Mokinių parlamentas išsirinko prioritėtines veiklos kryptis ir organizacijas, kurioms nutarė skirti didžiausią dėmesį: Caritas dienos centrui „Ateik“, gyvūnų prieglaudai „Penkta koja“, mūsų visų aplinkai ir karo niokojamai Ukrainai. Mokiniai gali įgyvendinti ir individualias iniciatyvas, tačiau svarbiausia, kad pagalba būtų teikiama tiems, kam jos labiausiai reikia. Viena iš ilgamečių mokyklos veiklų yra skirta Kauno miesto Caritas dienos centro lankytojams: pagal suderintą tvarkaraštį kiekvieną šeštadienį skirtingų klasių tėvai su vaikais namuose pagamina pietus, nustatytu laiku nuveža juos į centrą ir dalydami maistą bendrauja su ten besilankančiais atskirtį patiriančiais žmonėmis.

Pasaulio piliečių akademija padėjo Kauno rajono gimnazijos II klasės mokiniams įgyvendinti iniciatyvą ir lydėjo mokinius per visą mokymosi ir aktyvaus veikimo procesą, t. y. padėjo jiems išsigrąžinti problemą savo bendruomenėje ir prisidėti prie jos sprendimo. Įgyvendinta veikla – vietinio tvėnkimo pakrančių tvarkymas, šiukšlių rinkimas. Veiklą inicijavo, planavo ir įgyvendino patys mokiniai, o suaugę asmenys tiesiog teikė mokiniams reikiamą pagalbą ir patarimus šio proceso metu. Mokinių veiksmai buvo derinami su mokyklos administracija, akcijoje kviesti dalyvauti ir kiti bendruomenės nariai, su seniūnija derinti leidimų, surinktų šiukšlių išvežimo klausimai.

